

Mateusz Warchał

RECENZJA KSIĄŻKI *PROFILAKTYKA W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ*, TOM PIERWSZY, POD REDAKCJĄ IZABELI BIEŃKOWSKIEJ, ILONY FAJFER-KRUCZEK, MAŁGORZATY KITLIŃSKIEJ-KRÓL, IWONY OLSZÓWKI (WYDAWNICTWO SCRIPTUM, KRAKÓW 2013)

Książka, na którą składa się zbiór kilkunastu artykułów, jest obszernym i całościowym opracowaniem poświęconym zagadnieniu przestrzeni publicznej. Jak wskazują we wstępie do monografii jej redaktorzy, poruszana tematyka dotyka obszaru rozumianego wieloznacznie, zarówno w ujęciu indywidualnym (osobistym), jak i organizacyjnym. Chodzi tu, z jednej strony, o rozumienie i przedstawienie takiego wymiaru przestrzeni publicznej, jej kształtowania i organizacji, który ma służyć określonym celom profilaktyki zjawisk niepożądanych społecznie w kontekstach życia społecznego grup oraz jednostek, a z drugiej, obligatoryjnego zaangażowania instytucji i całego systemu w realizacji tego celu. Lektura książki skłania do refleksji, że udało się opracować dzieło ciekawe, poruszające trudną tematykę w interdyscyplinarny sposób; w moim odczuciu głównie dzięki połączeniu wiedzy naukowej i praktyki płynącej z doświadczeń oraz realizowanych i przedstawionych badań przez autorów poszczególnych opracowań, którzy reprezentują różne dyscypliny naukowe i rozpatrują opisane zjawiska wieloaspektowo – w ujęciu pedagogicznym, socjologicznym, psychologicznym, ekonomicznym i prawnym. Tym sposobem książka ta wypełnia lukę na rynku wydawniczym spowodowaną niedostatkiem pozycji naukowych, które traktują zagadnienie przestrzeni publicznej jako obszaru podlegającego oddziaływaniom profilaktycznym, szczególnie ze względu na obecność w nim jednostek wykluczonych, niedostosowanych czy niepełnosprawnych.

Kolejno poruszane wątki w prezentowanych artykułach dotyczą roli i znaczenia kultury instytucjonalnej w realizacji funkcji socjalizacyjnych, bezpie-

czeństwa przestrzeni publicznej (prewencji w miejscu zamieszkania), pomocy instytucjonalnej w opiece nad osobami cierpiącymi na neurodegeneracje (na przykładzie choroby Alzheimera) czy wreszcie uzależnień stanowiących zagrożenie bezpieczeństwa społecznego.

Monografię dopełniają artykuły dostarczające praktycznych wskazówek w zakresie organizacji grup samopomocowych w terapii alkoholizmu, uzależnień od multimediów i Internetu, nowych technologii komunikacyjnych w nowatorskim ujęciu dysfunkcji interpersonalnych z nimi związanych. Artykuły te mają charakter prac oryginalnych. Ponadto w części monografii dotyczącej aksjologicznych aspektów profilaktyki pojawiają się wątki dotyczące różnych obszarów patologii społecznej, a także przeciwdziałania patologiom organizacyjnym. Warty podkreślenia jest międzynarodowy charakter publikacji, wsparty artykułami przedstawicieli słowackich ośrodków naukowych – autorzy koncentrują się kolejno na tematyce dotyczącej sytuacji Romów w Słowacji, cyberprzemocy, prewencji psychopatologii oraz poszanowania praw człowieka w przestrzeni edukacyjnej.

Szczególnie istotną, integralną część opracowania stanowią, moim zdaniem, dwa kluczowe opracowania dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej. Pierwszy z nich, autorstwa Anny Porczyńskiej, poświęcony działaniom skierowanym na poprawę warunków sprzyjających autonomii osób niepełnosprawnych dotyka trudnej problematyki wciąż obecnych barier – architektonicznych, prawnych, społeczno-zawodowych, z którymi zmagają się osoby niepełnosprawne. To przeglądowe, ciekawe ujęcie wzbogacone jest o implikacje dotyczące wyrównywania szans osób niepełnosprawnych. Drugi artykuł autorstwa Izabeli Bieńkowskiej i Ilony Fajfer-Kruczek dotyczy funkcjonowania osoby niepełnosprawnej w bezpiecznej przestrzeni publicznej – na uwagę zasługuje ukazanie tej tematyki w aspekcie tzw. zrównoważonego rozwoju, ukazanego w ujęciu historycznym i współczesnym.

Bez wątpienia czytelnik zaangażowany i zainteresowany problemami organizacji przestrzeni publicznej, profilaktyki zagrożeń oraz kreowania dobrych praktyk w zakresie równych szans powinien sięgnąć po prezentowaną pozycję. Jednakże w każdym, szczególnie wieloautorskim dziele, bywają fragmenty dyskusyjne, zmuszające czytelnika do konstruktywnej polemiki. W przypadku omawianej lektury brakuje w moim odczuciu tematycznego pogrupowania i doprecyzowania wielu podejmowanych wątków. Jakkolwiek zaletą jest wspomniana wcześniej interdyscyplinarność, to jednak niektóre artykuły, jak np.: *Rola kadry kierowniczej w przeciwdziałaniu patologiom organizacyjnym* –

kreowanie postaw etycznych pracowników autorstwa Anny Kochmańskiej, znacząco odbiegają w zakresie tematycznym od pozostałych oraz całej konwencji monografii. Podobnie wydaje się, że w niektórych miejscach występują niezręczne sformułowania, jak np. tytuł czwartego rozdziału książki, tj. *Ekonomiczne i jakościowe aspekty profilaktyki* wprowadza dwa rzekomo uzupełniające się elementy; w zawartości rozdziału trudno się ich jednak dopatrzeć. Są to jednak uwagi o charakterze redakcyjnym oraz językowym. Natomiast w innych miejscach odnajdujemy mankamenty merytoryczne, szczególnie tam, gdzie ze względu na praktyczny charakter tekstów kierowanych do specjalistów i znawców tematu nie można sobie pozwolić na lakoniczne tezy. Chodzi m.in. o podaną informację dotyczącą danych epidemiologicznych związanych z zachorowalnością na chorobę Alzheimera (s. 54) i faktu, że nie u wszystkich chorych choroba ta jest zdiagnozowana. Przy obecnym postępie medycznych metod diagnostycznych (badania obrazowe), dostępnych narzędzi do diagnozy neuropsychologicznej chorób otępiennych czy nawet testów do samodzielnej oceny wystąpienia choroby stosowanych przez rodziny chorych z wczesnymi, niepokojącymi objawami, trudno mówić o niedoszacowaniu diagnostycznym. Być może autorowi chodziło o problem różnicowania choroby Alzheimera i innych, podobnych w zakresie objawowym neurodegeneracji i trudności z tym związane. Podobnie w tekście dotyczącym uzależnień od multimedii nie zgodzę się z tezą autorki (niepopartą badaniami) mówiącą o tym, „[...] aby dzieci zaczynały swój kontakt z multimediami jak najpóźniej i korzystały z nich jak najrzadziej i jak najkrócej” (s. 122). Nawet jeżeli uznać, że to prawda o charakterze aksjomatycznym, to w jaki sposób można wytłumaczyć rekomendowaną przez Komisję Europejską, instytucje edukacyjne itp. potrzebę wprowadzenia w systemie szkolnictwa technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK), również w pracy nauczycieli, a także wprowadzenie do podstawy programowej wymagania opanowania przez uczniów biegłego korzystania z narzędzi opartych na TIK. Na pewno ten fragment artykułu wymaga dookreślenia. Tego typu nieścisłości jest więcej; nie przysłaniają one jednak bardzo dobrego poziomu cytowanych artykułów oraz całej książki.

Skoro redaktorzy zasygnalizowali czytelnikom, że przekładana im książka jest pierwszym tomem poświęconym profilaktyce w przestrzeni publicznej, to z uzasadnionym zniecierpliwieniem należy oczekiwać tomu drugiego i kolejnych. Poruszana problematyka warta jest bowiem dalszego omówienia, a pierwsza część monografii, którą miałem przyjemność z zaciekawieniem przeczytać, jest godna polecenia.